

ŞAİR ve İMAJ ÜZERİNE KISA NOTLAR

YANSITMA ve YARATMA

Her şiir kendi gerçekliğini beraberinde ifşa eder. Gerçeğe ulaşma yöntemi şairin bireysel tercihini oluşturur. Yansıtma edimi aracılığı ile şiire ulaşan şairin temel dayanağı gözlem üzerine yoğunlaşır. Gözlem aracılığı ile ulaşılan bilgi bireysel tercihler sonucu yalıtılır ve şiire ulaşılır. Yaratma edimi aracılığı ile şiire ulaşan şairin ise temel dayanağı tasarımdır. Akıl yürütme sonucu elde edilen şiir bilgisi idealize edilen bir gerçeğe tekabül eder.

Sanat eseri özelinde irdelendiğinde her sanat eseri bireysel bir üretim sonucu ortaya çıktığından ötürü dolaylı ya da dolaysız 'fiktif' bir eylemdir. Reel olan ile idealize edilen, var olan ile olması arzulanan arasındaki ikilem sanat eserini oluşturan öznenin niyetini betimler. Şair özne özelinde ele alındığında şairin aynası; ortaya çıkardığı metindir. Şair yansıtma ve / veya yaratma edimleri aracılığı ile şiiri görünür kılar. Ortaya çıkan şiir düşünce düzleminden metin düzlemine geçer. Metin bir imajdır.

GERÇEK ve SİMÜLASYON

Baudrillard'ın temellendirmesi ile günümüzde gerçeğin yerini alan birbirine paralel düzlemler bulunmaktadır. İmaj; günümüz dünyasında gerçeğe en yakın durumda konumlandırılan düzlem olarak algılanmaktadır. Gerçeğin simüle edilmesi ile yaratılan koşut düzlemler imajlar aracılığı ile reel kılınmaktadır. Şairin şiir bilgisi olarak tercih ettiği imajları metin düzlemine aktarımında imgeler aracı rolü üstlenmektedir.

Şair her şiirde kendi mekanını, zamanını ve gerçekliğini önerir; bir bakıma kendi ideolojisini / iktidarını kurar / sunar. Şairin şiir aracılığı ile kurduğu iktidar bir bakıma ideolojisinin estetize edilmesidir. Şair kurduğu iktidarı kurcaladıkça / sorguladıkça önünde beliren imajların ötesine geçerek farklı gerçekliklere erişir. Her imaj kendi iktidarını kurar.

Günümüzde gerçeğin sonsuz sayıda yeniden üretilmesi mümkün durumdadır. İmajlar; gerçeğin kurulduğu / açığa çıkartıldığı düzlemlerin zeminlerini kayganlaştırmakta ve manipülasyonu olağan bir durum haline getirmektedir. Bu bağlamda şairin dayanak aldığı gerçeği tanımlamasında boşluklar oluşmaktadır. İmaj aracılığı ile gerçeğin tanımlamasında ortaya çıkan kaygan zemin ve boşluklar yeni imkan ve olasılıkları da beraberinde getirmektedir. Şairin rasyonel bir gerçeğe ihtiyacı var mıdır? Aslı yerine göstergeleri sunulan gerçeklik yeni bir şiir bilgisine olanak sağlayabilir mi?

İMGE ve İMAJ

İmge ve İmaj kelimeleri köken olarak latince esaslı *image* kelimesinden türemiştir. Türkçe özelinde irdelendiğinde imgenin dile, imajın görüntüye yakınlığı öngörülebilir. Her halükarda imge de imaj da gerçeğin öznel bir edim aracılığı ile yorumlanmasını ve manipüle edilmesini betimler. Yaratıcı özne tarafından sunulan anlam ile alıcı özne tarafından algılanan anlam farklıdır ve alıcı öznenin tecrübe ettiği yaşantı ve deneyimi özelinde inşa edilebilir. Görüntü (imaj) anlam değildir.¹

İmge; dünyayı nesnel bir gerçeklikle karşılamak zorunda değildir. Şair öznenin ortaya koyduğu imge kendisinin gerçek hayatta tecrübe etmediği bir yaşantı sonucu meydana getirdiği bir imge olabilir. Böyle bir durumda tartışılacak konu ortaya konulan şiirin (ya da genel anlamda sanat eserinin) “sahiciliği” sorunsalıdır. Sanatçı öznenin ürün oluştururken “kendi olabilme hali” estetik olduğu kadar etik yargılar ve özeleştirici gerektirir.

Ozan ÖZTEPE

NOTLAR

- 1) İlhan Berk görüntü ve anlam arasında kurduğu ilişkiyi şu şekilde yorumlar; “Görüntü şiirin önemli bir ilkesidir. Sözcükler bu işe yarar, sözcüklerle iki şeyi kolayca yaparız; anlam, görüntü. Anlamla görüntüyü ayırıyorum, çünkü anlam kesinliği gösterir, görüntü her zaman, anlamdan anladığımız şekilde bir şey anlatmaz. Kısaca, görüntü anlam değildir”. Hasan Bülent KAHRAMAN, *Türk Şiiri Modernizm Şiir*, agora kitaplığı, 1.baskı, 2004, s:127.